

Släkthistoriska Studier

Publicerad av Genealogiska Föreningen | Published by the Genealogical Society of Sweden

Släkthistoriska Studier 2023:101

Maria Dahlström bosatt i Röbjörkeby i Fryksände socken

Belägg för att hon var dotter till Bengt Röbjörk

Daniel Eriksson

epost: daniel@deriksson.se

 0000-0001-6090-5125

Publicerad den 11 februari 2023

DOI: 10.55797/wgv561 och ISSN 2004-3910

Öppen tillgång genom en Creative Commons CC BY 4.0 licens.

Copyright på artikeln tillhör författarna.

Publicerad på Kungliga Bibliotekets OJS-plattform publicera.kb.se.

Citera artikeln (exempel): Eriksson D., *Maria Dahlström bosatt i Röbjörkeby i Fryksände socken: Belägg för att hon var dotter till Bengt Röbjörk*, Släkthistoriska Studier 2023:101.

Släkthistoriska Studier publiceras av Genealogiska Föreningen (org. nr. 802001-19643), Lövströms Allé 7, Sundbyberg. Kontakt: shs@genealogi.net

Maria Dahlström bosatt i Röbjörkeby i Fryksände socken

Belägg för att hon var dotter till Bengt Röbjörk

Daniel Eriksson

Publicerad 11 februari 2023

Denna artikel är tänkt att dokumentera ursprunget för Maria Dahlström, född 1772 och gift med Carl Jacob Törnberg, som flyttade till Röbjörkeby, Fryksände socken, Fryksdals härad i Värmland 1805. Andra forskare har föreslagit att hon var född 1772 i Gällserud, Lysviks socken, samma härad, som dotter till korpralen vid Älvdals kompani, Närke och Värmlands regemente, Bengt Persson Röbjörk. Denne hade en dotter Maria född det året, men det går inte att utifrån husförhörslängderna dra slutsatsen att de var samma person. Här redovisas försök att följa dels Maria Dahlströms historia bakåt från vigseln med Carl Jacob Törnberg, dels Bengt Persson Röbjörks dotter framåt, med täckning för större delen av perioden. Utifrån indirekta belägg från främst Fryksände kyrkoarkiv visas att hypotesen att Maria Dahlström var dotter till Bengt Persson Röbjörk är korrekt. Det främsta beviset för detta är en notering i lysnings- och vigselboken från 1842 om två släktingar, Nils Persson och Per Persson, som godkänt avvitringen när Carl Jacob Törnberg gifte om sig. Dessa har kunnat identifieras som söner till Bengt Persson Röbjörks äldsta son Per Bengtsson.

Till hemmanet Röbjörkeby, Fryksände socken, Fryksdals härad, Värmland flyttade i början av 1800-talet Carl Jacob Törnberg med sin hustru Maria Dahlström. De fick två söner, Carl Ludvig och Fredrik samt en dotter Maria Lovisa som avled som spädbarn.¹ Äktenskapet lär inte ha varit särskilt lyckligt eftersom Carl Jacob Törnberg också fick sex barn med lösdriverskan Lisa Adamsdotter.² Vid vigseln 1805 var Carl Jacob handelsbetjänt i Stockholm och Maria fanns vid gården Lagersberg i Rytterne socken, Snevringe härad, Västmanland.³ I husförhörslängderna i Fryksände och Rytterne finns ingen uppgift om var Maria Dahlström var född eller vilka hennes föräldrar var.

¹ Familjen finns första gången i husförhörslängden som börjar 1804, se VA, Fryksände kyrkoarkiv AI:13 (uppslag 104). För barnen, se presentationen nedan, inklusive familjetabell.

² Fyra barn finns i Fryksände kyrkoarkiv AI:18a (uppslag 262) samt ytterligare två i FI:2 (s. 72).

³ ULA, Rytterne kyrkoarkiv EIa:1 (opaginerad; AD bildid v73816.b31). Lagersberg tillhörde Lovisa Ulrika Heijke, änka efter Axel Alexander Lagerhjelm. Lovisa Ulrika Heijke hade fått gården i arv efter sin make, se bouppteckningen i RA, Svea Hovrätt, Huvudarkivet EIXb:147 (opaginerad; AD bildid: v364282.b30). Hon avled där 19 november 1811 enligt Elgenstierna (1925–1936, band 4, s. 475).

Både Maria Dahlströms och Carl Jacob Törnbergs ursprung har behandlats på Anbytarforum. För Carl Jacob Törnberg har källor angivits som gör det möjligt att kontrollera riktigheten. Han var född 1783 som äldste son i Carl Fredrik Törnbergs andra äktenskap med Anna Christina Piper.⁴ Bouppteckningen efter Carl Fredrik Törnberg anger mycket riktigt att han har en son Carl Jacob i rätt ålder.⁵ Att det verkligen är rätt Carl Jacob Törnberg bekräftas av bouppteckningen efter modern där han anges som enda arvinge och tituleras »Sergeanten vid Kongl. Wermlands regemente«.⁶

Huvudintresset för denna artikel är dock Maria Dahlströms ursprung, som inte är lika lätt att reda ut. Även detta har behandlats på Anbytarforum där det föreslagits att hon var den dotter Maria som föddes 14 augusti 1772 i Gällserud, Lysviks socken, Fryksdals härad till föräldrarna Bengt Persson Röbjörk och Maria Berg.⁷ Några källor som stödjer att dessa skulle vara samma person presenteras inte och har såvitt författaren känner till heller aldrig redovisats på annat håll. Utifrån enbart husförhörslängderna går det inte att dra slutsatsen att de två Maria var samma person. Den första frågan som ska behandlas är alltså huruvida det verkligen rör sig om samma person.

Bengt Persson Röbjörks dotter går att följa i husförhörslängderna fram till cirka 1789, då hon är struken.⁸ Därefter återfinns hon inte i Fryksände eller närliggande socknar. Om det är rätt person så finns det alltså en lucka på cirka 15 år som behöver förklaras. Bouppteckningar för Bengt Persson Röbjörk eller Maria Berg som skulle kunna ge svar verkar dessvärre inte finnas bevarade. Slutligen vore det intressant att reda ut varifrån Maria fick efternamnet Dahlström eftersom det inte återfinns i de tidiga källorna eller på annat håll i Fryksände socken.

Metodik

Undersökningarna har i första hand utgått från kyrkoarkiven. Handlingar som nämner Maria Dahlström i Fryksände kyrkoarkiv har studerats i detalj. Dessutom har försök att följa Bengt Röbjörks dotter Maria framåt i tiden och Maria Dahlström bakåt från Lagersberg gjorts. In- och utflyttningslängder finns ofta inte bevarade för den aktuella perioden, men har konsulterats där de finns. Relevanta bouppteckningar saknas tyvärr utöver ovan nämnda för Carl Jacob Törnbergs föräldrar.

I Stockholm där husförhörslängderna är mindre utförliga har dessa kompletterats med främst kronotaxeringslängder och mantalslängder. De senare finns dock endast bevarade för åren 1790 och 1800 under den relevanta perioden. Ett problem är att tjänstefolk ofta redovisas enbart med förnamn, helt utan namn eller i vissa fall inte alls. Därför har även längder över nattvardsgäster från Maria Magdalena och Hedvig Eleonora församlingar använts för att styrka när Maria Dahlström funnits i respektive församling. Mantalslängder har också konsulterats för andra orter och citeras där de ger kompletterande information.

Domstolsarkiv har använts endast i begränsad utsträckning där det funnits ingångar från andra källor. Som tidigare nämnts hade Carl Jacob Törnberg flera utomäktenskapliga

---

⁴ Se inlägg på Rötters Anbytarforum under Forum – Personrelaterat – Släktnamn – Övriga släkter – T – Törnberg av Staffan Bengtsson (2004-02-14); besökt 2 augusti 2022.

⁵ SSA, Justitiekollegium F1A:290 (fol. 405r).

⁶ Justitiekollegium F1A:452 (fol. 302r).

⁷ Se inlägg på Rötters Anbytarforum under Forum – Personrelaterat – Släktnamn – Övriga släkter – T – Törnberg av Cecilia Hedström (2000-12-31); besökt 9 juli 2022. Se även inlägg under Forum – Geografiskt relaterat – Landskap – Värmland – Socknar – Lysvik – Äldre inlägg (arkiv) till 27 juni, 2009 av Lennart Hjerpe-Norgren (2009-01-29); besökt 5 augusti 2022.

⁸ Fryksände kyrkoarkiv AI:11 (uppslag 146).

barn. I husförhörslängden nämns att han var dömd för hor och till skilsmässa från hustrun.⁹ Denna dom har letats upp och analyserats. Ett antal fastighetsaffärer har också kontrollerats, nämligen de tre förvärv som Henrik Bengtsson enligt lagfartsboken gjort av mark i Röbjörkeby.¹⁰ Inget av dessa innehöll någon information om släktskap varför de inte redovisas ytterligare.

Slutligen har även militära källor använts för Bengt Persson Röbjörks och Carl Jacob Törnbergs tjänstgöring.

Bengt Persson Röbjörks och Maria Bergs familj

Eftersom Bengt Persson Röbjörks och Maria Bergs barn nämns på flera ställen nedan så inleds framställningen med en genomgång av vad som är känt om den familjen, varav alltså ett av barnen är den Maria född 1772 som föreslagits vara samma person som Maria Dahlström.

Bengt Persson föddes i Svineberg, Sunne socken, Fryksdals härad den 19 januari 1738, som son till Per Bengtsson och Annika Jonasdotter Ullqvist.¹¹ Om hans hustru Maria Bergs ursprung är inte mycket känt. Hon dyker första gången upp i husförhörslängden i Sunne runt 1760 som hustru till Bengt Persson.¹² En möjlighet är att hon var släkt med sergeanten Petter Berg som fanns i Svineberg vid samma tid.¹³ Hon lär inte ha varit hans dotter eftersom hon har givits patronymikonen Jans- respektive Johansdotter i födelseboken i Lysvik.¹⁴ Inte heller finns någon Maria noterad i husförhörslängderna hos Petter Berg. Någon vigselnotis för Bengt Persson och Maria Berg finns inte i någon av Fryksdals härads vigselböcker. Enligt husförhörslängderna i Lysvik och Fryksände var Maria Berg född 1736.¹⁵

Omkring 1762 flyttade Bengt Persson och Maria Berg till Skäggegård, Lysviks socken. Bengt Persson nämns för första gången i mantalslängden det året.¹⁶ Parets första barn Per Bengtsson föddes i Skäggegård den 27 juni 1763. Totalt fick Bengt Persson och Maria Berg fem barn, av vilka fyra överlevde till vuxen ålder. Dessa redovisas i familj 1 nedan.

Cirka 1767 blev Bengt Persson soldat. Troligen var han inledningsvis soldat för Kollerud, Fryksände socken eftersom han benämns Kollfelt vid två tillfällen.¹⁷ Någon generalmönsterrulla som skulle kunna bekräfta det finns dock inte bevarad, utan den första rullan som Bengt Persson förekommer i är från 1777 och då var Bengt Persson soldat för Röbjörkeby med 10 tjänsteår.¹⁸ Namnet Röbjörk, som var soldatnamn för hemmanet Röbjörkeby, har han också försetts med i husförhörslängden i Gällserud i vad som verkar vara en ändring från ett tidigare noterat efternamn som inte går att tyda.¹⁹

Familjen flyttade från Gällserud till Röbjörkeby någon gång mellan 1774 och 1777. Att de bodde i Lysvik 1774 är tydligt eftersom sonen Bengt Bengtsson avled där 16 maj 1774. Familjen finns med i husförhörslängden i Fryksände som täcker åren 1772–1777, så de bör

⁹ Fryksände kyrkoarkiv AI:18a (uppslag 262).

¹⁰ I lagfartsboken finns tre fastebrev noterade: 2 november 1804 å 4 öre, 3 februari 1816 å 10 öre och 23 mars 1826 å 5 öre, se VA, Fryksdals övre tingslags häradsrätts arkiv CIIIA:2 (blad 281, rum 23–25).

¹¹ För denna och andra uppgifter som återfinns på förväntad plats i respektive ministerialbok (födda, vigda, döda) redovisas ingen källhänvisning, men aktuell volym finns upptagen i källförteckningen.

¹² VA, Sunne kyrkoarkiv AI:10 (uppslag 9).

¹³ Petter Berg finns första gången i Sunne kyrkoarkiv AI:4 (uppslag 39) och sista gången i Sunne kyrkoarkiv AI:10 (uppslag 9).

¹⁴ VA, Lysviks kyrkoarkiv C:2 (s. 180 respektive s. 199).

¹⁵ Se till exempel Lysviks kyrkoarkiv AI:2a (uppslag 61).

¹⁶ RA, Mantalslängder 1642–1820 Örebro län 120 (fol. 510v).

¹⁷ Lysviks kyrkoarkiv C:3 (s. 41, s. 55).

¹⁸ KrA, Generalmönsterrullor 188 (s. 691f).

¹⁹ Lysviks kyrkoarkiv AI:2a (uppslag 61).

ha flyttat in senast 1777.²⁰ I nästa husförhörslängd som täcker åren 1778–1789 är Maria – här skriven med den alternativa namnformen Maja – struken.²¹ Någon anteckning om vad som hänt eller när hon lämnat hushållet finns ej, och inte heller finns någon anteckning i dödboken. Maria Bengtsdotter lämnade alltså föräldrahemmet senast cirka 1790.

Familj 1. Bengt Persson Röbjörk (1738–1818)

Bengt Persson Röbjörk. Korpral vid Närkes och Värmlands regemente. Född 19 januari 1738 i Svineberg, Sunne socken, och död 17 november 1818 i Röbjörkeby, Fryksände socken. Gift med *Maria Johansdotter Berg*, född cirka 1736, död 24 april 1815 i Röbjörkeby.

Barn:

- *Per Bengtsson*. Född 27 juni 1763 i Skäggegård, Lysviks socken. Död 31 januari 1834 i Utterbyn, Fryksände socken.
- *Bengt Bengtsson*. Född 16 maj 1765 i Skäggegård. Död 19 januari 1774 i Gällserud, Lysviks socken.
- *Annika Bengtsdotter*. Född 28 januari 1767 i Skäggegård. Död 14 december 1825 i Röbjörkeby.
- *Henrik Bengtsson*. Född 4 december 1769 i Skäggegård. Död 19 mars 1843 i Röbjörkeby.
- *Maria Bengtsdotter*. Född 14 augusti 1772 i Gällserud. Se familj 2.

Belägg från Fryksände under Maria Dahlströms livstid

Carl Jacob Törnbergs och Maria Dahlströms första barn, Carl Ludvig Törnberg, föddes i Röbjörkeby den 30 mars 1806. Dopvittnen var brukspatronen L. J. Schröder, konstmästaren Jan Carlström, fru Anna Stina Frychius och Kerstin Halstensdotter i Utterbyn. Paret andra barn, dottern Maria Lovisa Törnberg föddes i Röbjörkeby den 1 maj 1808. Denna gång var dopvittnena Henrik Bengtsson och Annika Bengtsdotter. Deras tredje och sista barn, sonen Fredrik, föddes i Röbjörkeby den 6 augusti 1811 och då var Annika Bengtsdotter åter dopvittne, denna gång tillsammans med sin man Lars Arvidsson.

För alla barn hämtades minst ett dopvittne från kretsen kring Bengt Persson Röbjörks barn. Kerstin Halstensdotter i Utterbyn var gift med Per Bengtsson, Bengt Persson Röbjörks och Maria Bergs äldste son.²² Annika Bengtsdotter och Henrik Bengtsson var som redovisats ovan barn till Bengt Persson Röbjörk och Maria Berg.

Även Carl Jacob Törnberg och Maria Dahlström anlätades som dopvittnen i Fryksände vid ett tillfälle, nämligen för Lars Arvidssons och Annika Bengtsdotters son Per Larsson, född 18 januari 1807. Per var det enda av familjens barn som föddes efter att Carl Jacob och Maria flyttade till Värmland 1805. Det finns alltså både exempel på att Bengt Röbjörks barn anlätade sina syskon som dopvittnen för sina barn och exempel på att Maria Dahlström varit dopvittne för Bengt Röbjörks barnbarn. Valen av dopvittnen visar tydligt på en relation mellan familjerna, även om den inte nödvändigtvis behöver vara släktskap. En möjlig alternativ tolkning är att man ville ha socialt högt stående personer i grannskapet som dopvittnen. Det var till exempel vanligt i Fryksdalen att brukspatroner med hustrur anlätades som dopvittnen, något som vi ju också såg för Carl Jacobs och Marias första barn. Skillnaden här är dock att mycket lite tyder på att paret Törnberg/Dahlström hade en hög social ställning i Fryksände. Anledningen till att de anlätades som dopvittnen bör därför ha varit en annan. Även Henrik Bengtsson fick tre barn efter 1805, men Carl Jacob

²⁰ Fryksände kyrkoarkiv AI:10 (uppslag 144).

²¹ Fryksände kyrkoarkiv AI:11 (uppslag 146).

²² Fryksände kyrkoarkiv AI:13 (uppslag 109).

och Maria var inte dopvittnen för något av dem. Per Bengtssons enda barn efter 1805 var Karin som föddes 12 februari 1808. Inget av Pers syskon var dopvittnen då.

Den enda uppgift i husförhörslängderna som pekar på ett möjligt släktskap med Bengt Röbjörk är att i Fryksände 1804–1812, den första längden efter att Carl Jacob och Maria flyttat in, benämns hon som Maria Bengtsdotter.²³ Hon finns även nämnd med namn i en mantalslängd från 1810, där hennes namn också skrivs Maria Bengtsdotter.²⁴ I övriga handlingar i kyrkoarkivet omnämns hon som Maria Dahlström utan patronymikon.²⁵ I de senare husförhörslängderna i Fryksände anges hennes födelsedatum vara 14 juli 1772.²⁶ Detta stämmer med Bengt Persson Röbjörks dotter så när som på en månad (se Familj 1).

Någon tid efter flytten till Fryksände tog Carl Jacob Törnberg en tjänst som soldat vid Värmlands regemente. Han tjänstgjorde i runt 30 år, till stor del som underofficer.²⁷ Nordensvan anger felaktigt att han kom i tjänst 1821.²⁸ Troligen var det då han blev underofficer. Felet har sannolikt uppstått för att han i 1811 års rulla namnges »Carl Jacob Öijenäs« och i 1819 års rulla som »Corporal C. J. Röbjörk«.²⁹

Maria lär alltså tidvis ha varit ensam om att sköta hushållet. Det finns belägg för att hon gjorde flera resor till Stockholm utan sin make under åren i Fryksände. I april 1814 fick hon ut pass för att besöka Stockholm tillsammans med sina barn.³⁰ I sonen Fredriks flyttat till Stockholm från 1827 finns också angivet att han varit attesterad för att resa dit tillsammans med sin mor för att söka arbete tidigare under sommaren samma år och då blivit antagen i snickarlära.³¹ Det tredje kända tillfället var 1828 då Maria uppgav boet efter sin svärmor.³² Det är alltså tydligt att hon behöll band till Stockholm.

1828 var också året då Carl Jacob Törnbergs första oäkta barn med Lisa Adamsdotter föddes. Som tidigare nämnts fick de ytterligare fem barn i rask takt och det framgår av husförhörslängden att häradsrätten dömde till skilsmässa mellan makarna samt att Carl Jacob Törnberg fick böter för horsbrott.³³ Målet togs upp första gången den 18 februari 1831.³⁴ Lisa Adamsdotter var då närvarande och erkände utan omsvep. Carl Jacob Törnberg fanns inte på plats. I stället hade han sänt in en skrivelse där han förklarade att han under resan dagen före hade skadat sig i vänster sida och därför inte kunde närvara. Rätten godtog förfallet, men ålade parterna att inställa sig på nytt den 2 mars.

Det dröjde dock ända till den 17 mars innan målet togs upp på nytt i häradsrätten.³⁵ Länsmannen hade då också kallat Törnbergs hustru, i protokollet benämnd Maria Bengtsdotter. Maria anhöll om att rätten skulle döma till äktenskapsskillnad.

I domstolsprotokollet framgår att Maria inte bott samman med maken på flera år. Hon ska i stället ha bott tidvis i Stockholm och senare hos sin son Carl Ludvig. Att hon bott i Stockholm under en tid matchar med de källor från 1827 och 1828 som nämnts ovan. Det framgår också att Carl Jacob Törnberg och Lisa Adamsdotter delat bostad under flera år.

²³ Fryksände kyrkoarkiv AI:13 (uppslag 104).

²⁴ VA, Häradsarkivarens i Västersysslet fögderi arkiv t.o.m. 1885 Fia:5 (Fryksände socken, Röbjörkeby; AD bildid: v225210.b2190).

²⁵ Fryksände kyrkoarkiv AI:14 (uppslag 190), AI:16b (uppslag 265), AI:17a (uppslag 247), AI:18a (uppslag 262) och CI:4 (s. 297, 309 och 322).

²⁶ Första gången i Fryksände kyrkoarkiv AI:16b (uppslag 265).

²⁷ Generalmönsterrullor 214 (1836 Älvdals kompani, underofficerare; AD bildid: v46607.b140).

²⁸ Nordensvan (1911, s. 319).

²⁹ Generalmönsterrullor 197 (fol. 272v) och 211 (1819 Älvdals kompani, sjätte korpralskapet; AD bildid: v46604.b234).

³⁰ RA, Justitiekanslern, Huvudarkivet 1719–1974 EIIIcf:9 (april 1814, Värmlands läns landskansli, bild 4 av 10).

³¹ SSA, Katarina kyrkoarkiv HVa:59 (opaginerad; RA bildid: C0055875_00751).

³² Justitiekollegium F1A:452 (fol. 302r).

³³ Fryksände kyrkoarkiv AI:18a (uppslag 262).

³⁴ Fryksdals övre tingslags häradsrätts arkiv AIa:79 (Brottmålsprotokoll VT 1831 §3).

³⁵ Fryksdals övre tingslags häradsrätts arkiv AIa:79 (Brottmålsprotokoll VT 1831 §53).

Häradsrätten ansåg att erkännandena och hustruns vittnesmål räckte som bevis och beviljade anhållan om äktenskapsskillnad samt dömde de tilltalade till ansvar för brottet. För erhållande av skiljebrev ålades makarna att kontakta domkapitlet.

Bilden som framträder i häradsrättens protokoll är av två makar som inte tålde varandra. Om osämjan kommit som följd av otroheten eller dessförinnan framgår inte av protokollet. Efter skilsmässan ska Maria enligt husförhörslängden ha vistats i Stockholm från 1836 fram till sin död 1838.³⁶ Hon flyttade dock redan 1835, ty hon finns noterad i inflyttningslängden från Maria Magdalena det året.³⁷ De sista åren i Stockholm bodde Maria hos sonen Fredrik, som hade flyttat dit tidigare.³⁸ Hon avled i Maria Magdalena församling den 20 juni 1838.

Avvittring vid Carl Jacob Törnbergs andra gifte

Det slutgiltiga beviset för att Maria Dahlström var samma person som Bengt Persson Röbjörks dotter Maria kommer från en handling som upprättades flera år efter hennes död, när hennes före detta make Carl Jacob Törnberg gifte om sig med änkan Marit Ersdotter i Utterbyn den 6 februari 1842. I en spalt till höger i vigselboken där prästen har dokumenterat hur samtycke lämnats till äktenskap finns följande anteckning (radbrytningar i originalet har ej bevarats).³⁹

Törnberg och dess son f[öre] d[etta] sold[at], Carl [Ludvig] Törnberg, Härads Dom[aren] Nils Persson, Per Persson i Utterbyn (närmaste släktinge) hvilka tre lemnade ansvarighetsbetyg för afvittringen m.m., Enkans äldstas sons Dr[ängen] Erik Persson i Utterbyn, och förmyndaren H[emmans] Br[ukaren] Jöns Olsson i Utterbyn voro praes. Betyg är äfven lemnadt af de två sistnämde

Avvittring innebar att innan en änking eller änka gifte om sig, skulle andelen av det gemensamma boet som tillföll barn eller andra arvingar till den avlidne skiljas ut.⁴⁰ Här har prästen alltså noterat vilka arvingar som har gett sitt godkännande till avvittringen.

För vårt fall är det häradsdomaren Nils Persson och Per Persson i Utterbyn som är de intressanta personerna. De beskrivs som närmaste släktingar, sannolikt till Maria Dahlström. För att säkerställa att den tolkningen är korrekt, och för att visa hur detta leder till slutsatsen att Maria Dahlström var dotter till Bengt Persson Röbjörk och Maria Berg, behöver vi kartlägga Nils Perssons och Per Perssons närmaste släktingar, åtminstone deras föräldrar och föräldrars syskon. Arvsrätten enligt 1734 års lag gällde visserligen avsevärt mer avlägsna släktingar än så, men denna begränsning ter sig ändå rimlig att göra.⁴¹

Häradsdomaren Nils Persson kan identifieras i husförhörslängden som unge Nils Persson i Utterbyn, född 1792 i Röbjörkeby.⁴² Den enda Nils som föddes i Röbjörkeby det året var son till Per Bengtsson och Kerstin Halstensdotter och föddes den 12 november 1792.

Per Persson i Utterbyn hänvisar till Per Persson född 1801 i Röbjörkeby.⁴³ Det fanns visserligen andra Per Persson i Utterbyn, men dessa hade inte eget hushåll så det är osannolikt att de skulle ha tillfrågats när föräldrarna ännu var i livet. Även denne Per Persson kan identifieras som son till Per Bengtsson och Kerstin Halstensdotter, med födelsedatum 16 juli 1801. Här bör också nämnas att Marit Ersdotter visserligen var bosatt i Utterbyn

³⁶ Fryksände kyrkoarkiv AI:18a (uppslag 262).

³⁷ SSA, Maria Magdalena kyrkoarkiv BI:13 (fol. 100v).

³⁸ Maria Magdalena kyrkoarkiv AIa:41 (fol. 346v).

³⁹ Fryksände kyrkoarkiv EI:2 (Nr 1 1842, AD bildid: v6483.b32).

⁴⁰ »Giftermåls Balk« (12 kap. §1) i 1734 års lag. Se till exempel Gercken (1736, s. 20) för lagtexten eller Nordlöf (2017, s. 12) för en kort allmän diskussion.

⁴¹ För fullständiga arvsregler, se »Ärfda Balk« (3 kap. §§1–10) i 1734 års lag (Gercken; 1736, s. 31ff).

⁴² Fryksände kyrkoarkiv AI:19b (uppslag 418).

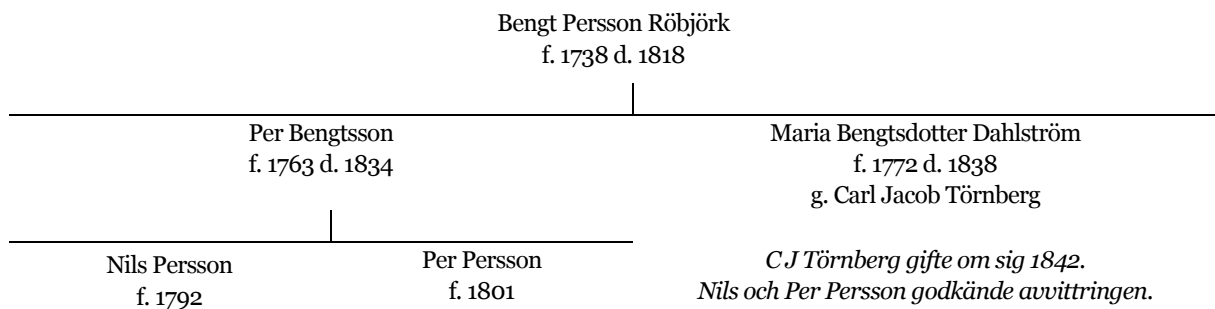
⁴³ Fryksände kyrkoarkiv AI:19b (uppslag 423).

med sina barn, varav två hette Nils Persson och Per Persson.⁴⁴ Ingen av dessa var dock myndig 1842.

Per Bengtsson var som tidigare nämnts son till Bengt Persson Röbjörk och Maria Berg och alltså bror till deras dotter Maria. Kerstin Halstensdotter var född 10 juli 1772 och dotter till Halsten Nilsson och Ingeborg Jonsdotter i Kollerud. De senare hade såvitt har kunnat identifieras i födelse- och dopböckerna respektive husförhörslängderna ingen dotter vid namn Maria.

Vi kan alltså slå fast att den enda Maria i rätt ålder som Nils Persson och Per Persson var nära släktingar till var dotter till Bengt Persson Röbjörk och Maria Berg. Därmed kan vi sluta oss till att Maria Dahlström var deras dotter, född 14 augusti 1772 i Gällserud i Lysvik. Släktskapet mellan Maria och bröderna Nils och Per Persson visas av Tavla 1. Carl Jacob Törnbergs samtliga relationer och barn summeras i familj 2, men redovisningen har begränsats något till endast födelsedatum för de barn med Lisa Adamsdotter och Marit Ersdotter som överlevde till vuxen ålder.

Tavla 1. Släktskapet mellan Maria Dahlström och bröderna Nils och Per Persson.

Familj 2. Carl Jacob Törnberg (1783–1859)

Carl Jacob Törnberg. Handelsbetjänt i Stockholm, underofficer i Röbjörkeby. Född 21 november 1783 i Katarina församling, Stockholm, och död 26 augusti 1859 i Röbjörkeby. Föräldrarna var lackfabrikören *Carl Fredrik Törnberg* och hans hustru *Anna Christina Piper*.

Gift (1) 28 april 1805 i Katarina församling, Stockholm, med *Maria Bengtsdotter Dahlström*, född 14 augusti 1772 i Gällserud och död 20 juni 1838 i Maria Magdalena församling, Stockholm. Föräldrarna se familj 1.

I relation med (2) *Lisa Adamsdotter*.

Gift (3) 6 februari 1842 i Fryksände med *Marit Ersdotter*.

Barn:

- (1) *Carl Ludvig Törnberg.* Född 30 mars 1806 i Röbjörkeby. Död 1 maj 1875 i Önneby, Fryksände socken.
- (1) *Maria Lovisa Törnberg.* Född 1 maj 1808 i Röbjörkeby. Död 26 augusti 1809 i Röbjörkeby.
- (1) *Fredrik Törnberg.* Född 6 augusti 1811 i Röbjörkeby. Död 13 november 1856 i Jakob och Johannes församling, Stockholm.
- (2) *Stina Törnberg.* Född 18 juni 1828 i Röbjörkeby.
- (2) *Jan.* Född 15 september 1829 i Röbjörkeby. Död 28 januari 1834 i Röbjörkeby.
- (2) *Fredrik Törnberg.* Född 2 oktober 1830 i Röbjörkeby.

⁴⁴ Fryksände kyrkoarkiv AI:18b (uppslag 407).

- (2) *Adam Törnberg*. Född 15 mars 1832 i Röbbjörkeby.
- (2) *Jacob*. Född 26 maj 1833 i Röbbjörkeby. Död 3 februari 1834 i Röbbjörkeby.
- (2) *Jan Törnberg*. Född 26 juli 1835 i Röbbjörkeby.
- (3) *Maria Törnberg*. Född 18 september 1842 i Röbbjörkeby.

Maria Dahlströms uppehålle och flyttningar 1790–1805

Nästa fråga att besvara blir var Maria Dahlström fanns under de cirka 15 år som gick mellan att hon lämnade föräldrahemmet runt 1790 och giftermålet med Carl Jacob Törnberg. Vid ett husförhör i Maria Magdalena församling i Stockholm den 15 oktober 1792 finns en Maria Dahlström född 1772 antecknad som en av två pigor hos skräddaren Wahlbom på gården Jupiter Mindre nummer 11/12.⁴⁵ På samma adress finns även »Fattiga Lack fabrikueurs Enkan An[na] Cr[istina] Törnberg«, det vill säga Marias blivande svärmor.⁴⁶ Detta samband tillsammans med det matchande födelseåret gör det mycket sannolikt att det rör sig om samma Maria Dahlström, men notera att Carl Jacob Törnberg vid det här laget bara var 9 år gammal, så något frieri lär inte ha varit aktuellt då.

Vid Marias namn finns ett prefix som skulle kunna tolkas som »D:«, det vill säga att Maria skulle vara dotter till pigan Stina Greta Ihrmark på raden ovanför. Högst sannolikt ska den dock läsas som »D^a«, det vill säga att Maria var dito piga. Stöd för den tolkningen finns i kronotaxeringslängden från 1793 där de två benämns som pigorna Stina Greta och Maria.⁴⁷ Stina Gretas ålder stämmer också dåligt med att hon skulle vara mor till Maria. I husförhörslängden har prästen skrivit »35« bredvid Stina Greta Ihrmark, vilket inte är ett födelseår utan hennes ålder, då hon i mantalslängden 1800 anges vara 42 år gammal.⁴⁸ Stina Greta var alltså bara 15 år äldre Maria, vilket förstås inte gör det omöjligt att hon skulle vara mor till Maria, men det får anses osannolikt.

Några andra tydliga spår i husförhörslängden i Maria Magdalena församling finns ej, men däremot finns anteckningar om att en piga Maria Dahlström har fått nattvarden. Den tidigaste anteckningen är från 13 november 1791.⁴⁹ Den senaste noteringen är från 9 augusti 1795.⁵⁰ Nästa hållpunkt vi har är att en jungfru Maria Dahlström flyttade till prästgården i Kolbäcks socken, Snevringe härad i oktober 1796. Att det rör sig om samma person, trots olika titlar, stärks av att datumet för senaste nattvard finns noterat i inflyttningsslängden till den 9 augusti 1795, vilket alltså matchar ovan.⁵¹ Maria Dahlström befann sig alltså sannolikt i Maria Magdalena församling från åtminstone 1791 till 1796. 1797 var Maria bosatt vid Strömsholms slott, också i Kolbäck, en tid innan hon den 25 september samma år flyttade tillbaka till Stockholm.⁵²

I Stockholm mellan 1797 och 1801 fanns Maria sannolikt i Hedvig Eleonora församling. Till stöd för det finns anteckningar om att en jungfru Maria Dahlström har fått nattvarden första gången den 28 maj 1798 och sedan varje år med sista anteckning den 18 april 1801.⁵³ Det ska sägas att det senare finns anteckningar om en piga med samma namn, den första från 21 juni 1801.⁵⁴ Närheten i tid och den avvikande titeln ger dock skäl att tro att denna

⁴⁵ Maria Magdalena kyrkoarkiv AIa:5 (s. 295).

⁴⁶ SSA, Överståthållarämbetet för uppborärenden G1AA:139 (fol. 668v).

⁴⁷ Överståthållarämbetet för uppborärenden G1AA:139 (fol. 668v).

⁴⁸ Överståthållarämbetet för uppborärenden G1BA:26:7 (s. 193).

⁴⁹ Maria Magdalena kyrkoarkiv DIIa:13 (opaginerad; RA bildid: 00015008_00022).

⁵⁰ Maria Magdalena kyrkoarkiv DIIa:13 (opaginerad; RA bildid: 00015008_00311).

⁵¹ ULA, Kolbäcks kyrkoarkiv B:1 (inflyttning nr 42 1796; RA bildid: C0009450_00049) och AI:7 (uppslag 104).

⁵² Kolbäcks kyrkoarkiv AI:7 (uppslag 194) och B:1 (utflyttning nr 72 1797; RA bildid: C0009450_00095).

⁵³ SSA, Hedvig Eleonora kyrkoarkiv DII:11 (opaginerad; RA bildid: 00012347_00258) samt sista DII:14 (opaginerad; RA bildid: 00012350_00058). Övriga anteckningar är från 24 mars 1799 och 9 februari 1800.

⁵⁴ Hedvig Eleonora kyrkoarkiv DII:14 (opaginerad; RA bildid: 00012350_00063).

är en annan person. Hittills har jungfru Maria Dahlström inte kunnat återfinnas i andra källor från församlingen, vilket gör att det inte kan bekräftas att åldern stämmer och det saknas information om var hon bodde och hur hon försörjde sig under dessa år, men vi ser åter att tiden som hon finns i längderna väl matchar vad vi vet i övrigt om hennes flyttningar.

Vigseln mellan Carl Jacob och Maria finns noterad den 28 april 1805 både i Rytterne socken och i Katarina församling i Stockholm.⁵⁵ Vigseln lär dock ha skett i Katarina ty där nämns att prästen Erik Bergsten, som var verksam i församlingen, vigde dem på lysningssattest från kyrkoherden i Rytterne Per Arosenius. Maria står som boende vid Lagersberg, vilket också bekräftas av husförhörslängden där hon listas som jungfru vid gården.⁵⁶ I samma husförhörslängd står det att hon var inflyttad från Stockholm 1801.

Det som framkommit ovan tecknar en god bild över Maria Dahlströms sannolika uppehälle under de cirka 15 åren innan hon gifte sig och flyttade till Fryksände, men det finns möjligen en kort lucka mellan att hon lämnade föräldrahemmet och att hon flyttade till Stockholm.

Namnet Dahlström

Den kvarstående frågan är var Maria Bengtsdotters efternamn Dahlström kom ifrån. Det finns inga spår av det i kretsen kring familjen i Fryksände, och ändå har hon det redan 1791 enligt beläggen som presenterats ovan. Det är svårt att slå fast exakt var hon fick namnet ifrån, men en ledtråd finns i kyrkoarkivet i Karlstad.

En Maria Bengtsdotter född 1772 flyttade under 1790 till Karlstad för att tjäna som piga hos timmermansänkan Annika Berg.⁵⁷ Mannen Erik Dahlström hade avlidit den 24 januari samma år. Även om hon i de samtida källorna står som Annika Berg använde hon troligtvis sin avlidne makes efternamn eftersom hon kallas Annika Dahlström i senare husförhörslängder liksom i dödboken.⁵⁸

Maria stannade troligen inte länge, då hon är struken i husförhörslängden 1790–1795.⁵⁹ Sannolikt flyttade hon redan 1791, då hon finns upptagen i detta års mantalslängd som pigan Maria, men i 1792 års mantalslängd har Annika i stället pigan Lisen.⁶⁰ Att hon flyttade 1791 matchar väl med vad som anförts ovan om nattvardsgång i Maria Magdalena församling den 13 november det året. Det finns tyvärr en lucka i utflyttningslängden från någon gång under 1791 så någon anteckning som bekräftar vart och när Maria flyttade finns ej.

Denna Annika Berg kan möjligen ha varit syster till Maria Berg och alltså moster till Maria Dahlström, vilket potentiellt kan ge nya uppslag till att finna morföräldrarna, men det ligger utanför syftet med denna artikel. Även om Maria aldrig kallas Dahlström i källorna i Karlstad är det inte osannolikt att hon antog sin matmors efternamn antingen redan under vistelsen i Karlstad eller i samband med flytten till Stockholm.

Avslutande reflektioner

Förutom ett gripande livsöde är Maria Dahlström också intressant som exempel på hur brister i kyrkoarkiven kan överkommas genom att studera handlingar som kanske normalt inte används. Längder över nattvardsgäster kan ge information om personer som inte kan identifieras i Stockholms husförhørs- och mantalslängder. Fallet ger också exem-

⁵⁵ Rytterne kyrkoarkiv E1a:1 (opaginerad; AD bildid v73816.b31); Katarina kyrkoarkiv EII:4 (s. 431).

⁵⁶ Rytterne kyrkoarkiv A1a:6 (uppslag 1).

⁵⁷ VA, Karlstads stadsförsamlings kyrkoarkiv B:1 (s. 242).

⁵⁸ Karlstads stadsförsamlings kyrkoarkiv AI:15 (uppslag 337 och 358) samt FI:2 (s. 86).

⁵⁹ Karlstads stadsförsamlings kyrkoarkiv AI:9 (uppslag 166).

⁶⁰ RA, Mantalslängder 1642–1820 Värmlands län 22 (s. 871) samt 23 (s. 835).

pel på vikten av att analysera och värdera inte bara handlingar som direkt berör den person som vi är intresserade av, utan även relaterade personer. Att analysera dopvittnen är vanligt och gav även i det här fallet viktiga ledtrådar. Den avgörande pusselbiten kom dock från en handling som upprättades flera år efter huvudpersonens död. Visserligen hade den som sökte Carl Jacob Törnbergs barn sannolikt funnit vigselnotisen, men det är inte säkert att den insett hur den kunde användas för att belägga den tidigare hustruns ursprung, särskilt eftersom hon inte nämns vid namn.

Käll- och litteraturförteckning

Otryckta källor

[KrA=] Krigsarkivet

- Generalmönsterrullor (SE/KrA/0023)
  - 188 Närke och Värmlands regemente 1777
  - 197 Närke och Värmlands regemente 1811
  - 211 Värmlands regemente 1819–1822
  - 214 Värmlands regemente 1836–1840

[ULA=] Landsarkivet i Uppsala

- Kolbäcks kyrkoarkiv (SE/ULA/10531)
  - AI:7 Husförhörslängd 1795–1801
  - B:1 Flyttningslängder 1773–1818
- Rytterne kyrkoarkiv (SE/ULA/11280)
  - AIa:6 Husförhörslängder 1799–1809
  - Ela:1 Lysnings- och vigselböcker 1775–1876

[RA=] Riksarkivet

- Justitiekanslern, Huvudarkivet 1719–1974 (SE/RA/134/01/01)
  - EIIIcf:9 Passjournaler mars–april 1814
- Mantalslängder 1642–1820 (SE/RA/55203)
  - Värmlands län 22–23 (1791–1792)
  - Örebro län 120 (1762)
- Svea Hovrätt, Huvudarkivet (SE/RA/420422/01)
  - EIXb:147 Adliga bouppteckningar 1796 19/1–15/3

[SSA=] Stockholms stadsarkiv

- Hedvig Eleonora kyrkoarkiv (SE/SSA/0006)
  - DII:11 Längd över nattvardsgäster 1788–1798
  - DII:14 Längd över nattvardsgäster 1798–1807
- Jakob och Johannes kyrkoarkiv (SE/SSA/0008)
  - F1a:5 Död- och begravningsbok 1853–1872
- [Justitiekollegium=] Justitiekollegium 1637–1856, Förmyndarkammaren 1667–1924, Rådhusrättsens 1:a avdelning 1850–1924 (SE/SSA/0145A)
  - F1A:290 Bouppteckningar 1788
  - F1A:452 Bouppteckningar 1828
- Katarina kyrkoarkiv (SE/SSA/0009)
  - AI:8 Husförhörslängd Mag. Rydberg 1799
  - EII:4 Lysningsbok 1796–1808
  - FI:7 Död- och begravningsbok 1804–1825
  - HVa:59 Lysningshandlingar 1832–1834
- Maria Magdalena kyrkoarkiv (SE/SSA/0012)
  - AIa:5 Husförhörslängder 1782–1808
  - AIa:41 Husförhörslängder 1836–1837
  - BI:13 Inflyttningslängd 1835
  - DIIa:13 Längder över nattvardsgäster 1791–1798
  - FI:6 Död- och begravningsbok 1829–1849
- Överståthållarämbetet för uppborärenden (SE/SSA/0031)

G1AA:139 Kronotaxeringslängder 1793

G1BA:26:7 Mantalslängder 1800

[VA=] Värmlandsarkiv (Arkivenheten, Region Värmland)

Fryksdals övre tingslags häradsrätts arkiv (SE/VA/11145)

AIa:79 Dombok 1831

CIIIa:2 Lagfartsbok 1875– band II

Fryksände kyrkoarkiv (SE/VA/13131)

AI:10 Husförhörslängd 1772–1777

AI:11 Husförhörslängd 1778–1789

AI:13 Husförhörslängd 1804–1812

AI:14 Husförhörslängd 1812–1821

AI:16b Husförhörslängd 1825–1829

AI:17a Husförhörslängd 1830–1835

AI:18a Husförhörslängd 1835–1839

AI:18b Husförhörslängd 1835–1839

AI:19b Husförhörslängd 1840–1845

CI:4 Födelse- och dopbok 1763–1820

CI:5 Födelse- och dopbok 1821–1843

EI:1 Lysnings- och vigselbok 1750–1837

EI:2 Lysnings- och vigselbok 1827–1860

FI:1 Död- och begravningsbok 1749–1807

FI:2 Död- och begravningsbok 1808–1854

FI:3 Död- och begravningsbok 1851–1860

FI:4 Död- och begravningsbok 1861–1876

Häradsskrivarens i Västersysslet fögderi arkiv t.o.m. 1885 (SE/VA/11359)

FIa:5 Mantalslängd Fryksdals härad 1810

Karlstads stadsförsamlings kyrkoarkiv (SE/VA/13275)

AI:9 Husförhörslängd 1790–1794

AI:15 Husförhörslängd 1815–1819

B:1 In- och utflyttningslängder 1758–1792

FI:1 Död- och begravningsbok 1758–1797

FI:2 Död- och begravningsbok 1798–1860

Lysviks kyrkoarkiv (SE/VA/13349)

AI:1 Husförhörslängd 1765–1770

AI:2a Husförhörslängd 1769–1781

C:2 Födelse- och dopbok 1727–1765

C:3 Födelse- och dopbok 1766–1793

Sunne kyrkoarkiv (SE/VA/13512)

AI:4 Husförhörslängd 1736–1740

AI:10 Husförhörslängd 1757–1764

C:4 Födelse- och dopbok 1736–1748

Tryckta källor och litteratur

Elgenstierna, G., (1925–1936), *Den introducerade svenska adelns ättartavlor, med tillägg och rättelser*, Norstedt. LIBRIS-ID: 8576.

Gercken, H., (tryckare), (1736), *Sweriges rikets lag gillad och antagen på riksdagen åhr 1734*. LIBRIS-ID: 2410974.

Nordensvan, C. O., (1911), *Värmlands regementes (Närkes och Värmlands reg:tes) historia. D. 2, Personalhistoria*, 2 uppl. LIBRIS-ID: 345316.

Nordlöf, B., (2017), *Rättshistoria för släktforskare*, Sveriges släktforskarförbund. LIBRIS-ID: 20401888. ISBN: 9789188341129.